

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

19. De Magnitudine, hoc est, grauitate, & leuitate, seu paruitate
peccatoru[m].

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

nobis videantur: ita ut sicut, res, quae acescunt, fastidimus, & auersamur, sic etiā res bonas, veluti acescentes cum tadio quodam respiciamus, & refutemus.

Sexto queritur, Quot sint Accidia filii? Respondeo, ex Greg. lib. 31. Mora. ca. 21. Iusto. lib. 2. de sum. hon. S. Thom. 2. 2. q. 35. ar. 4. Alex. par. 2. q. 14. m. 4. Naua. ca. 23. m. 125. esse quinque, Desperationem, Pusillanimitatem, Torporem animi, Rancorem, & Euagationem mentis: quae omnia ex genere suo lethalia sunt, quia aduersantur plurimū charitati.

Cap. XIX.

De magnitudine, & paruitate peccatorum.

S. Tho. 2. q. 71. ar. 1.

Hactenus explicui modum, quo peccata inter se distinguuntur: reliquum est, ut exponam, quae peccata sint alia alijs grauiora, quae leuiora.

Iacob. 2.

Primò queritur, An peccata vniuersa sint sibi inuicem connexa? Respondeo, non esse: neque enim qui cōtra vnum aliquod præceptum delinquit, contra alia omnia peccat. Solum huic rei illud videtur ob stare, quod Iacobus Apostolus ait: Quicumque totam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus: quae sententia non paruū quibusdam negotium facefit: quo pacto omnium præceptorum reus sit, qui vnum tantum præceptum violauit. Non enim quisquis fur est, idem homicida, periurus, aut adulter est. Quidā exponunt esse reum omnium, ratione beatitudinis caelestis amissa, quia eam admittit perinde, ac si contra omnia præcepta deliquisset. Alij, ratione gratiae, & charitatis, quae quocunque graui crimine amittitur. Augustinus, & Beda explicant: Qui offenderit in vno, hoc est in præcipuo charitatis præcepto, quae est plenitudo legis, est omnium reus, quia illud præceptum violauit, in quo pendet omnia. Alij eadem verba intelligunt de ingrati animi vitio: Alij verò exponunt sic: factus est omnium reus, quia legis vniuersitatem, inquit, quam implere oportebat, non seruauit. Alij deum ratione poenae, quam Theologi appellant Damni, interpretantur; quia quicumque in vno offenderit, ab omni iure hereditatis caelestis excluditur. Sed reuera germana videtur esse sententia Apostoli, quam alij tradiderunt: quam ut plenius, & clarius explicem, animaduertendum puto, primis Ecclesiae nascentis temporibus fuisse haereticam quorundam sententiam, putantium quocunque, lethali crimine Deum minimè offendit: nisi cum quis vniuersam legem perfregisset, aut contra charitatem in Deum peccauisset. Lenia item peccata aiebāt, esse charitatis officium erga homines, etiam saepius denegare, & deserre. Vnde quidam peccata interiora, non esse peccata arbitrabantur. Cōtra quos Dominus pronunciauit, Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, tam machabim est eam in corde suo. Ita etiā alij censebant vnum, aut alterum legis præceptum dissoluere, non esse graue peccatum, quo Deus offenderetur, nisi omnia legis mandata violarentur: nec omne peccatum esse iniquitatem: nec vl-

Rom. 13. Matth. 22.

Matth. 5.

lum esse facinus, aut crimen hominis, qui charitatis officium erga alium hominem prætermittet. Contra quos scripserunt Iacobus, & Ioan. Apost. ut merito Iacobus dixerit: Qui totam legem seruauerit; in vno autem offenderit, factus est omnium reus, quod idem valet, ac si dixisset; Falli, ac decipi, qui putant, eos solum esse reos legis, qui omnia legis præcepta conuellerent: qui enim in vno offenderit, reus erit legis: sicut etiam est reus, qui contra ius, & legem omnium peccauerit. Et ideo subiungit Apostolus: Qui enim dixit: Non machaberis, dixit & Non accides. Quod si non machaberis, occidas autem, factus es transgressor legis: quasi dicas; Deus, qui legem tulit, non solum offenditur, quando tota lex violatur, hoc est, quādo ex toto perfringitur, sed etiam quando contra aliquod vnum præceptum delinquitur: hoc est quando lex ex parte soluitur, quoniam qui vniuersam legem condidit, singula quoque eius præcepta constituit. Aduersus eos quoque scripsit Ioannes dicens: Omnis, qui facit peccatum, & iniquitatem facit: & peccatum est iniquitas: quasi diceret, qui peccatum facit, etiam iniquè facit, quoniam peccatum est iniquitas, & subijcit: Qui non facit peccatum, ex Deo est: rursus, qui non diligit fratrem suum, in tenebris est. **QVAERE S,** an vitia, qui sunt habitus deprauati, inter se inuicem iuncta, copulataq; sint: cuius quaestio causa est, quòd virtutes inter se conueniuntur omnes, atque colligantur: ergo & vitia omnia vnā cum Imprudentia debent esse mutuo sociata, & colligata. Respondeo, non esse: saepe enim contingit, ut quis certo alicui vitio assuetus, & non alijs. Nec virtutes omnes copulantur, & coherent, ut tertio libro demonstrauit.

Exod. 20.

1. Ioann. 3.

Secundò queritur, An peccata omnia sint paria? Cicero in tertio Paradoxo docet Stoicorum fuisse sententiam, & qualia esse peccata, & August. tom. 6. de Haeresib. haeresi. 82. tradidit Iouinianum sensisse cum Stoicis, Peccata esse paria. Verum enim uerò non solum absurda, & ridicula, quippe quae cum omni sensu generis humani pugnat, sed haeretica etiam haec sententia est. Ait enim Pilato Christus, qui me tradidit tibi, minus peccatum habet. Nec contra haec illud multum valet ex Stoicis assertum, id quidem, in quo peccatur, aliud alio maius esse, aut minus, sed peccatum vnum esse, hoc inquam, nihil obstat: nam reuera peccatum est, quatenus rationi contrarium: vnum verò grauius, quia magis rationi aduersatur, quam aliud. quis enim neget magis contra ream rationem agere, & peccare eum, qui parentem, aut domesticum, aut principem vitium necauerit, quam qui ignotum hominem, extraneum, aut priuatum? Quis item nisi metis inops inficiari audeat, odiū, & maledictum coniectum in Deum peius esse, quam maledictum in hominem, aut quam odium eius & malenolentia? quis furtum mille aureorum, dicat minus esse furto aureorum centū pauciorum? At obijciunt Stoici ad suę opinionationis patrocinium: Peccatum consistit in priuatione debitæ rationis, sed priuationes alia alijs maiores, aut minores non sunt: nō enim recte quis dixerit, magis mortuum esse, qui multis ab hinc annis decesserit, quā qui tertio ab hinc diemec minor est gubernatoris inscitia & negligētia, si nauē periclitari sinat nimio auri, argētiue pōdere,

S. Tho. 2. q. 73. ar. 2.

quàm si immodica arenæ, vel salis grauitate. Itē si peccare est rectæ rationis metam transilire, ad augendā in transeundo culpā, nihil refert, quàm longē progrediari, cum iam semel trāseris. Respondeo ad hæc omnia, ea facile dilui: asserimus enim peccatum nō esse solam formæ debitæ priuationem, qualia sunt mors, cæcitas, tenebræ, & his similia pleraque; sed etiam esse actum contra rectam rationem factum, vel debiti operis omissionem. Grauius igitur peccatur, cum magis contra rectam rationem agitur, aut cum magis debitum officiū deseritur, & negligitur, aut cum maius præceptum prætermittitur. Nec verò similia dici possunt: Rectæ rationis metas transilire, aut certū loci lineas transgredi, & rectæ rationis normam, & regulam præterire. Nam in transilendis lineis, tota culpa sæpenumero existit, nec semper grauius peccat, qui cum semel transierit, longius procedit; at verò quod magis metas rationis prætergredimur, eo magis delinquimus, quia peccatum est contra rationem agere. Deinde obijcies; Poena peccatis debita, quæ Damni vocatur, est vna, nec maior nec minor, ergo peccata sunt æqualia. Fuere, qui senserint, nō solum poenam sensus malè agentibus debitam inæqualem esse, sed poenam etiam Damni, quia cum peccata non sunt æqualia, poenæ etiam nequeunt esse pares: præsertim cum quisque ea Dei visione, & aspectu priuetur quem obtineret, si benè mereretur. Sed dicendum existimo, poenam damni esse æqualem, quæ est perpetua hereditatis, & regni cælestis priuatio, & sicut peccati macula in eo esse sita, vt sit priuatio gratiæ, nec vlla ratio habetur, quāta sit gratiæ portio, à qua quis exciderit, maior ne an minor, sicut non est maior, aut minor cæcitas ex eo, quod maior, aut minor aspectus oculorum sit amissus; ita nec maior etiam, aut minor poena dāni esse potest, quod maior, aut minor futura esset clara Dei visio, & cælestis hereditatis adeptio. Postremò obijcies, peccatum ideo esse malum, quia est priuatio recti, ac debiti ordinis: & priuatio maior, aut minor non est. Respondet S. Th. 1. 2. q. 73. art. 3. Richard. 2. dist. 42. ar. 4. q. 2. Peccatum non esse priuationem ex toto formam remouentem, sed ex parte: priuationes autem, quæ ex parte tantum formas excludunt, alias alijs maiores esse, aut minores. Et probat, peccatum nequam ex toto rectum rationis ordinem auferre ex Aristotel. lib. 4. Ethic. cap. 5. dicente, *Malum si ex toto malum esset, seipsum perderet.* Quo loco S. Thomas peccatum accepit ex parte auersionis. nam lethale crimen, nos auertit à Deo, & ab eius societate, gratia, & amicitia ex toto disjungit, atque diuellit. Verum, quemadmodum peccata ex conuersione ad obiecta, vna cum S. Thoma specie distinguimus: eodem modo peccata ex obiectis inæqualia fatemur. Item, leuia & venialia delicta alia alijs maiora, minoratè sunt, & tamen nec nos gratia spoliant, nec à Deo separam. Certè negari non potest, multa esse peccata, quibus omni ex parte rationis ordo euertatur, cuiusmodi sunt odium, mendacium, homicidium, furtum, perurium, adulterium: sunt enim actus per se mali. Nec item Aristoteles in eo loco significat, peccatum non esse malum ex toto: tantummodo docet, eum, qui præter modum irascitur, ideo nimis

irasci, quia irascitur, quibus non conuenit, & quando, & quomodo non debet, citius nimirum, aut diutius quàm par esset. Non tamen (inquit) ita, vt eidem iræ omnes excessus infint, non enim id potest: nam malum etiam se ipsum perdit, & si integrum sit, intolerabile euadit. Quod idem est, ac si dixisset: si eidem iræ omnes excessus inessent, vnus alterum euerteret, quoniam sunt sibi contrarij, & aduersi. Verbi causa, Qui citius irasci solet, citius quoque placari consuevit: vnde qui citius irascitur, hoc ipso, citius iram deponit. Item, si in eundem iratum hominem omnes iræ excessus caderent, essent intolerabiles. Malus item nō solum alijs, sed etiam sibi ipsi nocet, quia sibi contrarius. Si itaque immodicè iratus omnes iræ excessus haberet, contra se ipsum quoque irasceretur, & sibi noceret, & sibi quoque intolerabilis esset. Ad obiectum itaque argumentum respondeo, Peccatum nō esse solam debiti ordinis priuationem, sed actum contra debitum rationis ordinē: & quo act⁹ magis à recta ratione distent, eo grauius est peccatum, & magis rectum ac debitum rationis ordinem peruertit.

Tertio queritur, An peccata alia alijs grauiora, & deteriora sint ex obiecto? Respondeo, esse, & ob eam causam peccata per se proximè contra Deum esse maiora his, quæ contra homines admittuntur: & peccata contra præcepta primæ tabulæ Decalogi, esse grauiora ijs, quibus violantur præcepta secundæ tabulæ.

Quarto queritur, An peccata sint grauiora quo maiori virtuti opponuntur? Respondeo, esse, sed nomine virtutis accipere oportet: virtutem, tum id, quod est virtute maius, qualis est synderesis, & recta naturæ propensio, & amor erga se ipsum: quod enim virtus, vel rectæ rationis præscriptum est maius, eo grauius est peccatum, quod cum virtute pugnat, vel à recto disfidet rationis præscripto. Obijcies, simplex cum scorto cogressus, qui dicitur simplex fornicatio, est peccatum furto maius: at furtum iustitiæ aduersatur, & fornicatio castitati, & tamē iustitia est castitate nobilior, & præstantior virtus. Item, odium proximi charitati repugnat; impietas pietati siue religioni, & infidelitas fidei; at peius est infidelitatis, & impietatis crimen quàm odium proximi, & tamen charitas est virtus fidei, & pietate maior, & dignior. Amplius, in rebus naturalibus, visus potior, & nobilior sensus est tactus; & tamē tactu carere multò peius est, quā aspectu oculorum priuari; ergo peccata non sunt in de grauiora, quod maiori virtuti aduersantur. Respondeo, non semper maiora esse peccata, quæ sunt præstantiori virtuti contraria: quia grauitas, vel leuitas peccatorum potest etiam aliunde proficisci, vt in fornicatione, & furto videre est: nam licet furtum iustitiæ repugnet, & fornicatio castitati, est tamen fornicatio peior furto, quia est contra sobolem, & bonum prolis, quæ ex fornicatione nata malè educatur, & instituitur. Pari ratione, infidelitas siue impietas celsetur peior odio: nam qui sunt à Dei fide, & religione alieni, ab spe quoque, & charitate procul abijciunt: hæc enim absque veri Dei fide, & religione esse nō possunt, & propterea infideles, & impij in multis peccatis, & criminibus tenentur: sed qui proximum odio prosequitur, non con-

tinuò fide, & spe caret. Cum itaque peccata grauiora aut leuiora reputantur ex eo, quòd pugnet cum maiori, minoritè virtute, id tunc accidit, quando in reliquis sunt paria. Et idcirco etiam in naturalibus, non idèd quòd visus sit tactu nobilior, peior est privatio visus, quam tactus: quoniam statim atque animal tactu vacat, expers vitæ est, non tamen, quia visus amittitur, ideo animal vita caret. Vni item virtuti aliquando multa crimina opponuntur, vt iustitiæ plura iniustitiæ vitia: quare tunc peccatorum inæqualitas, non ex vna virtute, cui aduersantur, exoritur, sed ex varijs obiectis, & circumstantijs.

S. Tho. 1. 2. q. 73. ar. 6.

Quartò quæritur, An peccata sint alia alijs deteriora ex eo, quòd ex causa maiori, vel minori proficiantur? Respondeo, esse: quod tripliciter contingit. Primo modo, quia vni, & non alteri peccato circumstantia accedit: vt si Titius & Caius adulterium admittant, & Titius sit voto castitatis adstrictus; Caius verò solutus. Secundo modo; quando crimè plurium concursu circumstantiarum augetur: & sic parricidium, teste Cicerone in Paradoxo 3. peius est simplici homicidio, quòd paritèr, inquit, necare, est eum occidere, qui se genuit, qui aluit, qui instituit, & erudit, qui in domo, & republica collocavit. Quibus verbis non significat in parricidio tot inesse prauitates, quot sunt prædictæ circumstantiæ: sed parricidium ideo maioris esse deformatis, quoniam iustitia, & pietas in parentem violatur: quæ duo meritò ponderantur ex eo, quòd parens filium gignit, educat, instituit, informat, & in domo, ac republica collocat. Tertio modo: quando circumstantia maior est ex magnitudine materiæ; vt si quis furto surripiat ingens auri, argentiuè pondus, alius verò multò minus.

Cap. XX.

Quòd aliunde etiam peccata sint alia alijs deteriora.

S. Tho. 1. 2. q. 73. ar. 7.

PRIMO quæritur, An peccatorum magnitudo ex damno, & detrimento illato augetur? S. Thom. respondet augeri, sed distinguit in hunc modum. Si damnum est præuisum, & voluntarium, auget directè per se; si verò sit præuisum tantum, non tamen voluntarium, auget quidem, sed indirectè. Si autem neque voluntarium sit, neque præuisum, tunc aut ex accidenti subsequitur, aut per se directè. Si primo modo, non auget, licet præuisi iure humano irrogatis subijciatur; vt si quis rei illicitæ dabat operam, contrahit irregularitatem ex homicidio, illud opus, quamuis sine culpa, consecuto. Si verò secundo modo, tunc auget magnitudinem peccati. Hæc ferè S. Thom. At

contra has S. Tho. regulas est argumentum. Qui alterum incitat ad libidinem, & luxuriam, nocet ei grauissimè, causa enim est, vt gratiam, & charitatem amittat: & tamen deterius est hominem occidere, quam feminam ad libidinem, & luxuriam allicere. Item, qui publico verbo, vel facto alios ad peccandum inuitat, & mouet, damno maximo eos afficit, & tamen grauius peccat homicida. Ergo peccatorum magnitudo, ex damno non pender. Caietanus, & alij S. Thom. discipuli valde in his argumentis diluendis laborant. Sed horum sententijs omiffis, dicendum arbitror; nõ semper damnum illatum noua peccati specie adferre. Quod vt planius intelligam, animaduertere oportet quòdam peccata opere exteriori, alia verò interiore duntaxat voluntatis affectu, & actu compleri. Quæ exteriori perficiuntur, ea noniam prauitatem suscipiunt, quæ operi exteriori inest, siue sit voluntaria directò per se, siue indirectò tacitè, & implicite. Et propterea homicidium est sacrilegium, si quis clericum occiderit scienter, aut per ignorantiam crassam, etiamsi nollet eum esse clericum. Furtum quoque est sacrilegium, si quis scienter rem sacram surripiat, quamuis nollet esse sacram. Et in his peccatis locum habet id, quod tradidit S. Thomas, peccati prauitatem augeri ex damno, quo alteri scienter, & vitro nocemus. Ea verò peccata, quæ terminantur, ac perficiuntur interiori, non omnem prauitatem, & speciem ab opere sumunt externo, nisi directò per se voluntaria sint. Quapropter qui alterum attrahit ad libidinem atque luxuriam, haud se scandali scelere obstringit; nisi eo animo id fecerit, vt peccet ille: nec qui publico suo verbo, vel facto alios ad peccandum incitat, scandali peccatum admittit, nisi eo animi affectu coram alijs deliquerit, vt illi ad peccandum moueantur.

Ad obiecta itaque respondeo: grauius homicidam peccare, quàm eum, qui ad luxuriam, & libidinem alium inuitat, ac mouet: is enim in scandali crimen non incurrit, qui allicit ad peccandum alium libidinis explende gratia, non vt ille à Dei gratia, & charitate excidat peccando. At inquit; Qui consilio, suasionè, prece, aut imperio, aut suo facto alterum ad furandum per mouet, & simul cum eo furtum committit, reus est tñ furri, quod ipse perpetrat, tum eius peccati, quod alius admittit ipsius consilio, suasionè, hortatu, prece, iussu, vel facto. Respondeo, eum duplici furto numero distincto teneri, vt rectè argumento probatur: at verò si quis facto suo, aut verbo alium ad furandum alliciat, & moueat; non se peculiariter scandali delicto, sed furto duntaxat suo facto, vel verbo commisso commaculat: quia scandalum specialem requirit voluntatis affectum, quo quispiam velit peccatum alienum, & alienæ gratiæ iacturam, vt suo loco fufius dicetur. Ex dictis apparet, non augeri peccati grauitatè ex eo, quòd quisque clam lethalem culpam contrahit, & animæ suæ affert interitum, quo à gratia, & charitate excidit: hanc enim animæ mortem per se directò non vult: quauis si directò per se veller, tunc peccati deformitas augetur.

Secundò quæritur, An is, qui directò & per se, verbo, vel facto alterum permouet ad mortem

S. Th. 1. 2. q. 73. ar. 8.

spiritua-